

יהודה וירושלם והחרש והמסגר מירושלם:
 גביר אלעשה בןשפן וגמריה בןחלקיה
 אשר שלח צדקיה מלך יהודה אל--
 נבוכדנאצר מלך בבל בבלה לאמר:
 ד כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
 לכלהגולה אשרהגלית מירושלם בבלה:
 ה פנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את--
 פרונו: וקחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו
 לבניכם נשים ואתבנותיכם תנו לאנשים
 ותלדנה בנים ובנות ורבושם ואלתמעטו:
 ודרשו אתשלום העיר אשר הגלית
 אתכם שמה והתפללו בעדה אל יהוה פי
 בשלומה יהיה לכם שלום: ח פי כה אמר
 יהוה צבאות אלהי ישראל אל ישיאו לכם
 נביאיכם אשר בקרבכם וקסמיכם ואל--
 אלהא דישראל לא יטעו לכו נביאיכו דשקרא דביניכו ואל תקבלו מן

רשי

חס המלך: (ח) ישיאו. לשון הסתה, כמו הנחש השיאני (נחשית ג יג):

מצודת דוד

מצודת ציון

והחרש והמסגר. הם האומנים ושומרי השערים אשר סגרו אותם בעתם. כן תרגם יונתן: (ג) ביד אלעשה. רוצה לומר הספר ההוא שלח ביד אלעשה וגו':

רד"ק

(ג) אלעשה. מלה אחת: (ז) כי בשלומה יהיה לכם שלום. כל זמן שתמשך הגלות. כי בחרבן בבל היה להם יותר

מדרשי חז"ל

(ו) וקחו לבניכם נשים וגו'. חייב אדם להשיא אשה לבנו. מנלן, דכתיב: וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים.

ותרעיא מירושלם: ג פי
 אלעשה בר שפן
 וגמריה בר חלקיה
 דשלח צדקיה מלך
 שבמא דבית יהודה
 לות נבוכדנאצר מלכא
 דבבל לבבל למימרה:
 ד פנו אמר יי צבאות
 אלהא דישראל לכל
 גולהא דאגלית
 מירושלם לבבל: ה פנו
 בתין ותיכו וצוכו גנין
 ואכלו ית אפיהו: וסבו
 נשין ואולידו בנין ובנות
 וסבו לבניכו נשין וית
 בנתיכו הכו לגבריא
 וילידו בנין ובנות וסבו
 תמן ולא תוערו: ז ותבעו
 ית שלם קרתא דאגליתו
 יתכו ליתמן וצלו עליה
 קדם יי ארי בשלמה
 יהי לכו שלם: ח ארי
 כדנן אמר יי צבאות
 דישראל לכו נביאיכו דשקרא
 דביניכו ואל תקבלו מן

הלמי חלמכו דאתון
 פהלמין: מ ארי בשקרא
 אונן מתנבן לכו בשמי
 לא שלחתינו אמר יי:
 ארי כדנן אמר יי ארי
 לפום משלם לבבל
 שבצין שגין ייעול
 הפהנכו קדמי ואקים
 עליכו ית פתגמי תקנא
 לאתבא יתכו לאתרא
 הדין: יי ארי קדמי גלון
 ית מהשבתא די אנא
 מהשב עליכו אמר יי
 מהשבת שלמא ואל
 לבישא למתן לכו סוף

(יג) וק
 מצודת:
 לפי. לשעור. כמו איש לפי ז
 ענין השלמה: אפקוד. ענין זכ
 האומרים לכם מה שראו בחל
 הלום: (ט) כי בשקר. מה שא
 כאשר יושלם לבבל ע' שנה
 והיא היתה בשניה למלכות נב
 מרודך בנו כ"ג שנים, אלא ע
 יומי בלשאצר בנו ג' שנים, ה
 כשמת דרוש ומלך כורש בש
 אתכם. אז אזכור בכס ואז
 המשקרים: (יא) כי אנכי ידע
 מה שתעכבו כגולה שבעים
 טוב ותקוה טובה אחר שתשוב

שלום, שיצאו מהגלות: (ח) פח
 כי הוא מבנין הפעיל. וכן הם
 כמו מעזירים. ופירוש אשו
 גורמים שיהיו הם חולמים,
 שומעים אל חלומותיהם לא ז
 מחלימים אותם. לפיכך אמר ד
 החלומות שהם חולמים: (י)

כשלמא בנו בידו אלא כתו בידו ד
 מידי ולבשייה ונכסייה כי היכי דקפ

זמן צדק נחזרו כספיה (כ)
 (גזון בשמיטת בתינו כספיה)
 אביא בנו וגו' (ו)

אין פירן זה הספר...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

אין פירן את השבועין וזר על כדו דמיה...
מפני תקון העולם...
אלוהים ממנו...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

כסות השים...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

כסות השים...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

נערה...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...
הוא נקרא...

דוקא, אלא מנכסי בעליך קאמר, ובעלה בעי, היינו הירושין הבאין מכת בעלה. וזה דחוק, אלא ודאי פליג אגמרא דילן לפום האי סברא דמרן ז"ל.

אמר הרי גטה וכתובתה תרפא את עצמה רשאי. פי' הראב"ד ז"ל⁴⁶, דדוקא כשאינה מוטלת על המטה, אבל אם מוטלת במטה אינו רשאי. והביא ראייה לדבריו מדתניא בספרי⁴⁷, ושלחתה לנפשה, מלמד שאם היתה חולה ממתין לה עד שתתדפא, וכ"ש בבנות ישראל הקדושות שאין לו לשלחה. אלא ודאי דמתניתין דהכא כשאינה מוטלת על המטה, ומתני' דהתם במוטלת על המטה. וכן דעת הרשב"א נ"ר⁴⁸, וטעמא דמסתבר הוא. ולגבי אלמנה אין רשאים לפרוע כתובתה ושתרפא את עצמה, דהא רפואתה מדין מזונות הוא, וקי"ל⁴⁹ כאנשי גליל שאין הירושין יכולין לפרוע כתובתה ושתזון את עצמה.

עשינו עצמנו כעורכי הדייני'. גרסינן בירושלמי⁵⁰ ולא כן תנינן אל תעש עצמך כעורכי הדיינין, ומר ר' חגי אסור לגלות דינו ליחיד, אימר ידע ר' יוחנן דאיתתא כשרה הות בגין כך גלי לה, אמר ר' מתאי⁵¹ בגין דלית דינא עמיה⁵² אמרינן לה מילתא וכתב הרב [בעל העטור] ז"ל⁵³, מהאי ירושלמי ש"מ דהיכא דאי שתיק מחייב אסור לגלות דינו כי היכי דלפטר מדינא בטענתיה, אבל אי לא מסדר טענתא אלא דינא הוא דמחוי ליה, מצי מחוי ליה, והא דגמ' דילן נמי לא הוה דינא עמיה, דהא לא קייץ, ור' יוחנן הוא דאמר לקריביה ה"ל קוץ⁵⁴. ומ"ה אית ביה משום עורכי הדיינין כשאינו קרובו, [א"נ בקרובו] כשזה אדם חשוב. ושמעין מינה, דכל שהוא קרובו ולא הוי

אדם חשוב מותר לגלות לו דינא, ואע"ג דלית דינא עמיה אלא בטענה דאגמריה, והוא דלא ליגמריה שקרא⁵⁵.

והא דתנן את תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי, ובנן נוקבן דהווי⁵⁶ ליכי מנאי יתבן בביתי ומתזנן מנכסי, כתבו בתוספות⁵⁷ בשם ר"י ז"ל שאין בכלל זה לבושא וכסוייא, אלא מזונות ממש. והקשה עליו הרמב"ן ז"ל, דאם כן אפי' כלי תשמיש בית לא יהיב לה, ואנן קי"ל⁵⁸ שמשמשת בכרים וכסתות כדרך שהיתה משתמשת בחיי בעלה, ותו דהא אמרינן לקמן בפרק הנושא⁵⁹ פסוק לי מזוני פסק לה פסוק לי שיראי פסק לה, ותו דהא רפואה שאין לה קצבה חייבין לרפואתה מפני שהיא כמזונות, וכל שכן לבושא וכסויא, ובירושלמי⁶⁰ גרסינן אינון יתבין בביתי ומתכסיין בכסותי. ומיהו דוקא בהני, דהני⁶¹ תקון רבנן ז"ל, ולא דקדקו בלשון המשנה לגמרי, דזמנין דהווי קרי מזון אפי' לפרנסה, כדאמרינן לעיל⁶² אמר ליה זיל זון ופרישנא דלפרנסה קאמר, אבל המקבל עליו לזון את חבירו אינו חייב אלא במזונות ממש⁶³, כלשון הנהוג בין בני אדם, והמוציא מחבירו עליו הראיה דאף ללבוש ולפרנסה קאמר.

כך היו אנשי ירושלים וכו'. גרסינן בירושלמי⁶⁴, אנשי גליל חסו על כבודן [ולא חסו על ממונם, ואנשי יהודה חסו על ממונם ולא חסו על כבודם].

→ דהא נמי דאורייתא היא. פירוש, מצוה דאורייתא היא מדברי קבלה⁶⁵, אבל לא חובה, והיינו דלא עבדו תנאי ב"ד כתנאי מזונות, ואם אמר אל יתפרנסו בנותי מנכסיו שומעין לו כדאיתא לקמן במכילתין⁶⁶.

רה"ג בתשובה שהביא בשיטמ"ק כאן נראה שחולק כזו. *55 לפנינו: דיהוין, ועי' דק"ס. 56 ראה בשו"ת הרשב"א ח"ב סי' קט"ז מש"כ בזה בשם ריב"ם. וגם במאירי (עמ' 199) משמע דאתא לאפוקי מדיעה זו, והביא הראיות שכי רבנו, עיי"ש. וראה גם בשי' לר"ן נג, א סוד"ה מוחלת. 57 להלן קג, א. 58 צ"ל: בפי אע"פ, להלן סה, א. עיי"ש. ובבאהגרא סי' קיב סק"ד הכ"ר מלקמן סח, א: הא בלבושא וכסויא. 59 במסכתין פי"ב ה"א, 60 אצ"ל: דהכי. 61 נ, ב. 62 כ"כ הרשב"א בתשובה שהביא בכ"י הו"מ ס"ס דו והרמ"א סי' ס"ג, וכ"כ רבנו להלן קא, ב ד"ה והיא נזונת לענין רפואה, עיי"ש. 63 בפרקין הי"ד. 64 ראה ברמב"ם פ"כ מאישות ה"א שכ' דהוא מדרבנן, וע"ש בלח"מ. 65 סח, ב. וראה גם סו, א במשנה. ועי'

שם. 46 הו"ד ברשב"א מאירי ר"ן ושאר, ועי' גם כמ"מ וכס"מ ה"ל אישות פי"ד הי"ז, ובכ"ח סי' עט. 47 דברים (כא, יד) פי"ט ריד. 48 בחי' כאן. 49 להלן נד, א. וע"ש ברבנו ד"ה אתמר. 50 ב"ב פ"ט ה"ד, בשנויי לשון. 51 שם: מתניה. ובש"מ: מתנא. 52 צריך להוסיף: ברם והוא דאית דינא עמיה, ונשמט בטענה"ד, וראה בירושלמי שם שנוסף כאן עוד הפיסקא שהביא רבנו לעיל ד"ה ועוד: בעלה אמר הן דקצצין וכו', והובא גם בעיטור ורא"ה, ובפנ"מ שם כיאר הירושלמי בע"א, ע"ש. 53 ה"ל כתובות מהדרו רמא"י ל"ז ע"ב. 54 צ"ל: זיל קוץ. ועד כאן הוא לשון העיטור שם. 55 רבנו מפרש (עפי"ד הירושלמי והעיטור) דהכא לא הוי כעורכי הדיינין, ודוקא באדם חשוב אסור ולהכי הור ביה, (וכ"מ ברש"י להלן פו, א ד"ה אדם), אבל מר'

תינוש הרי"ל א

ה ולפי מה שבררנו, הדבר מוכרע כדעת הגדולים הסוברים דמעשר כספים אין להם שום עיקר מן התורה [כ"ס נסוף סי' ט"א (סק"ט) ומשנזכר פני יהושע סי' נ]. ויש שהביא ראייה מכאן דמעשר כספים הוא מן התורה [ע"ז סס]. ותמיהני דלפי מה שבארנו אדרבא ראייה מכאן להיפך, ועיקר חיוב בצדקה מן התורה הוא ליתן לו די מחסורו, ומעשר וחומש תקנתא דרבנן הוא. וכי תימא כיון דמדאורייתא חייב ליתן די מחסורו, היכי אתו רבנן ותקנו שלא יתן יותר מחומש אף דלא יספיק לדי מחסורו. הא לא קשיא, דלבר מ"ש בסעיף ג', עוד זה גופא[ה] (ה) דין תורה הוא שלא יחלק אדם כל כספו לצדקה, כדתנן בערכין [נמ]. מחירים אדם מצאנו ומבקריו וכו', ואם החרים את כולם אינם מוחרמין וכו', מנא הני מילי, דת"ר 'מכל אשר לו' (ויקרא פ ט) ולא כל אשר לו וכו' ע"ש. וכן כתב הרמב"ם סוף הלכות ערכין לעולם לא יקדיש אדם כל נכסיו, והעושה כן עובר על דעת הכתוב, שהרי הוא אומר 'מכל אשר לי ולא כל אשר לו, ואין זו חסידות אלא שטות וכו', אלא כל המפזר ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש וכו'. עכ"ל. הרי מפורש דמן התורה אסור לחלק כל נכסיו, וא"כ בהכרח ליתן שיעור, ולזה נתנו חכמים שיעור כעין דאורייתא, מעשר וחומש, משום דמתבואה היה מעשר ראשון ועוד מעשר אחד או מעשר שני או מעשר עני. ואסמכוה אקרא ד'וכל אשר תתן לי וגו', דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון [גמ"ל נרוך]. ונ"ל דלפדיון שבויים רשאי להוסיף על החומש, וכן לרעבים וצמאים וכיוצא בהם בדבר שיש בזה פקוח נפשות, ומחוייב כזה להוסיף:

ו **ומבואר** בירושלמי (פ"א פ"ח ס"ב) דפעם ראשון נותנין המעשר או החומש מהקרן ואח"כ מהריות. והדבר פשוט שהאב הנותן לבנו ולבתו נדוניא או שארי מתנות, אע"ג שהאב הפריש כבר מעשר מממונו, מ"מ כשבא לידם צריכים להפריש מהקרן מעשר או חומש, ואח"כ מהריות. וכן כל כיוצא בזה כגון שירש מאביו מעות או משארי קרובים, אף שהם הפרישו המעשר צריך הוא להפריש מחדש, וכן הסכימו הגדולים [ש"ת (מגילה פ"ד) ועוד גדולים, עיי']

פמחי משנזכר סק"ב]. ואע"ג דבמעשר תבואה אינו כן, כבר בארנו דאינו מטעם זה אלא דוגמא בעלמא הוא:

ו **ובן** הוא דבר פשוט שהריות מחשבין בכל שנה ושנה מראש השנה עד ראש השנה, ואם בשנה זו היו לו עסקים שיש שהריות בהם ויש שהפסיד בהם, עושה חשבון כללי, ומה שנשאר ריות נותן מעשר לצדקה. ובכלל ריות נחשב רק הריות הנקי, וכל ההוצאות שהיה לו על העסק אף מה שנסע הוא בדרך ואכל ושתה, הכל נחשב על הוצאות העסק ומנכה הכל, ומה שנשאר ריות אחר ניכיו כל ההוצאות מקרי ריות, אבל הוצאות ביתו לא ינכה. ולכן מי שמריות אלף זהובים לשנה נותן מאה או מאתים לצדקה, אע"ג שהוא בעל הוצאה כביתו עוד יותר מאלף זהובים, מ"מ חייב ליתן מעשר מהריות. ורק מה שהיה צדקה בהוצאה כגון שחלק לחם בשני וחמישי, או נתן פרוטות לעניים, או נתן לאכול איזה יום לבני תלמוד תורה, או לקח אורת עני על שבת או על סעודה ביום כדרך בני ישראל, יכול לנכות מחלק המעשר. אבל הוצאות בניו ובנותיו הקטנים, אע"ג דדרשינן (ועושי) [עושה] צדקה בכל עת' (מ"א קו ט) זה הזן בניו ובנותיו כשהן קטנים [מנוצח נ]. מ"מ אין זה בכלל צדקה, ועל צד הדרש אמרו חז"ל כן, כלומר, דגם זה מצוה, אבל חלילה לחשוב זה בכלל צדקה, דאל"כ לעולם לא יגיע לעניים אף פרוטה אחת. ואף המגדל בני בניו ובני בנותיו או בנותיהם, נ"ל שאינו יכול לחשוב זה בכלל צדקה ממעשר, ובני בנים הרי הם כבנים. אבל המגדל יתום ויתומה ממשפחתו או שלא ממשפחתו, וודאי שהיא צדקה גדולה ויחשוב זה ממונות מעשר. ואם הוכרח לתת איזה צדקה מרובה שעדיין אין בריות שלו כל כך מעשר, יכול ליתן וללוות על סמך הריות שיריות אח"כ, ואז ינכה מהריות מהמעשר ויתן לכיסו. וראיה לזה ממה ששנינו בגיטין סוף פ"ג (מ"י) המלוה את הכהן וכו', מפריש עליהן בחזקת שהן קיימים ע"ש:

ה **וכתב** רבינו הרמ"א (פ"ה) דאין לעשות מעשר שלו דבר מצוה כגון נרות לבית הכנסת או שאר דבר מצוה רק יתנונו

לעניים. עכ"ל. אבל לו להיולדות או הוצאות ו וכן כשנותן על הכנסת הם בכלל מעשר [ש"ך] לספר תורה ונותן בעד הוה ממעשר, וכן כל נ הקהלה וודאי דהוי כבי שנותן לכלי קודש בער הוי בכלל מעשר אלא אבל אם נותן בעת אחרים, הוה

מ **עוד** כתבו דמותר הגדולים כשצ חייב לטפל בהם, דא ממונות מעשר אם האב נש"ס מהר"ם מרוטנבורג) דבקרשוין [נ"ג]. אמרו שמאכיל את אביו מעש לקבל הקללה יכול לי מ"מ להורות כן לכתח דמעשר עני הידוע לכך ולא דמי למעות מעשר אם נתיר לו ליתן לאב הרי הלא לא ישאר לו מן המדה, ולכן יש לה המיצוה. וי"א עוד דמוז לפרנסם ממקום אחר והן אמת שבסימן רנ"ו קודמים לאחרים, זהו האב ובניו קודמים, וגם כמבואר שם, אבל אם לומר שיכול לחשוב מעות מעשר ויפטור : צדקה. וכן מוכח מהש"ך ע גם כונת הש"ך כגון כש"ך י

ע **עוד** כתבו דמותר לקנ וללמוד בהם ולו בהם אם אי אפשר לו נ צ"ע, דא"כ נתיר לו מעשר וטלית ושארחרים נתיר לו לקנות שופר ושארחרים ישחמשו ג

מקור פרשתאון
12/13

אינו יגמא בכל זשנה בהם ומה ריוח יה לו שתה ומה מקרי זן מי ז או בביתו מעשר כגון רוטות זלמוד ו על לנכות בנותיו צדקה כשהן ו ועל ס זה צדקה אחת תיהם צדקה זמגדל פחתו גמעות גרובה ליתן ו ינכה ז ממה הכהן צ"ש לעשות ג נרות יתנו

לעניים. עכ"ל. אבל להיות סנדק ובעד זה נותן להיולדות או הוצאות הכרית מילה כשהאב עני, וכן כשנותן על הכנסת כלה וכיוצא בזה, וודאי הם בכלל מעשר [ש"ך סק"ג]. וכן הקונה עליה לספר תורה ונותן בעד זה נדבה לבית המדרש הוה ממעשר, וכן כל מה שנותן צדקה למשרתי הקהלה וודאי דהוי בכלל צדקה. ויראה לי דמה שנותן לכלי קודש בעת חתונת בנו או בתו, לא הוי בכלל מעשר אלא בכלל הוצאות החתונה, אבל אם נותן בעת מעשה, צדקה לעניים אחרים, הוה בכלל מעשר:

ט עוד כתבו דמותר לפור מעשר שלו לבניו הגדולים כשצריכים לזה, כיון שאינו חייב לטפל בהם, דאפילו לאביו מותר ליתן ממעות מעשר אם האב עני כל שכן לבניו [שם שס מהר"ם מרוטנברג (דפוס סלאו סי' עה)]. וצ"ע, דבקדושין [לג] אמרו תבא מאיפה לאדם שמאכיל את אביו מעשר עני. ואע"ג דאם רצונו לקבל הקללה יכול לעשות כן [ג"י נס"י רמ], מ"מ להורות כן לכתחילה הדבר תמוה. ואולי דמעשר עני הידוע לכל זילא ביה מילתא טפי, ולא דמי למעות מעשר שאינו ידוע לכל. מיהו, אם נתיר לו ליתן לאביו ולבניו ממעות מעשר הרי הלא לא י שאר לשארי עניים כלום ואינה מן המדה, ולכן יש להתיישב בזה ולמצוא דרך המיצוע. וי"א עוד דמותר אפילו יש יכולת בידו לפרנסם ממקום אחר [שם]. וזה וודאי תמוה. והן אמת שבסימן רנ"א (ס"ה) מתבאר כן דהם קודמים לאחרים, זהו וודאי כשאין ידו משגת האב ובניו קודמים, וגם זה כשבניו ילמדו תורה כמבואר שם, אבל אם הוא עשיר, קשה הדבר לומר שיכול לחשוב חשבון אביו ובניו על מעות מעשר ויפטור את עצמו בזה מנתינת צדקה. וכן מוכח מהש"ך עמ"ס (סי' רמ) סק"ה. ואולי גם כוונת הש"ך כן כשאין ידו משגת, וכודאי שכן הו"ל:

י עוד כתבו דמותר לקנות ספרים במעות מעשר וללמוד בהם ולהשאילן לאחרים ללמוד בהם אם אי אפשר לו באופן אחר [שם]. וגם זה צ"ע, דא"כ נתיר לו לקנות תפילין ממעות מעשר וטלית ושאר חפצין יתפללו ג"כ בהן, וכן נתיר לו לקנות שופר ואתרוג וסוכה ממעשר ושאר חפצין ישתמשו ג"כ בהם. ואי משום

שאמרינן בכתובות [ג.] (ועושי) [עושה] צדקה בכל עת' (תהלים ק"ג), זה הכותב ספרים ומשאילן לאחרים, הא כיוצא בזה אמרו שם על מזין הבנים הקטנים, ועכ"ז לא חשבינן לה ממעשר כמ"ש בסעיף ז'. וכבר אמרו בזה דורשי רשומות ואל יבא בכל עת אל הקדש, כלומר, דבהצדקה שדרשו על קרא ד'עושה צדקה בכל עת' לא יבא בזה אל הקודש. ועוד דאם אפילו נתיר לו לקנות ספרים ממעות מעשר, מ"מ הרי הוא כאחר והלא יכולים לומר לו אין רצונינו שתשהה הספרים אצלך אלא יהיו בבית המדרש וכל הרוצה ילמוד בס. על כן ראוי להתרחק את עצמו מהיתר זה. וכן שכר לימוד שמשלם בעד בניו הקטנים אינה בכלל צדקה ממעשר והיא מצוה בפני עצמה, והרי היא כשארי מצות שאין ביכולת לעשות ממעות מעשר, וכן מי שלוקח חתן תלמיד חכם כדי שילמוד, מ"מ אין ביכולתו לחשוב זה על מעות מעשר, אף שמשלם לאחר בעדו שילמד עמו. [כנלע"ז דזייט אלן, ועיין פמחי משונה (סק"ס) דז"ק]:

יא וכבר בארנו דאפילו עני שבישראל המחזיר על הפתחים ואין לו במה לעשות צדקה, מ"מ חייב לקיים מצות הצדקה פעם אחת בשנה, וכך אמרו חז"ל [ג"כ ט]. לעולם אל ימנע אדם עצמו פחות משלישית השקל לשנה. ואם נתן פחות מזה לא קיים מצות צדקה, והרי מצות עשה של מצוה זו הטילה התורה על כל איש ואיש מישראל, וצריכים לקיים אותה פעם אחת בשנה לכל הפחות כשארי מצות. וטעם דשלישית השקל למדו חז"ל מקרא דנחמיה [י] (לג) שכן היתה הנדבה לבדק הבית ע"ש. ואולי משום דבשליש שקל יש רנ"ו פרוטות כנגד ימי החול שבכל השנה, לנד שנת וערכ שנת שטרוד בנרכי שנת, ויגיע פרוטה ליום. ועוד כנגד רנ"ו כנפים שנמיות הקדש, כמבואר בפיוט וחיות וכו' בקדושת מוסף לראש השנה שמרונמות את הכסף, ולדקה מרומם גוי, וז"ק. ועיין ירושלמי שקלים פ"ב ה"ג]:

יב ואמרו חז"ל שם שקולה צדקה נגד כל המצות וכו' ע"ש. וגדול המעשה, ה כלומר, שמאסף צדקה גם מאחרים, יתה מן העושה צדקה לעצמו שנאמר 'והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד

ספרי צדוק וביתוס שאינם ספרי ע"ז הוא באותו האיסור והדין ממש של ספרי ע"ז ועיין במגדל עוז שצ"ע על איסור קריאת בספרי ע"ז להא דחלק דף ק' הרי מפרש כולעיל שהוא גם על ספרי ע"ז וע"ז הא כתב המאירי דלהבין ולהורות ליכא איסור. ואולי ילפינן זה מלמוד עניני כשוף שנאמר לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות בסנהדרין דף ס"ה. ואולי מהא דסנהדרין צריכין לידע גם עניני כשוף וגם הבלי ע"ז כמפורש ברמב"ם רפ"ב מסנהדרין כדי שיהיו יודעין לדון אותם ואם לא היו קורין בספריהם איך היו יודעין דאין לומר שהיו לומדין מהעובדים שזה אסור אף כדי להבין ולהורות כדאיתא בשבת דף ע"ה דמן גרופי שהוא מין הארוק בע"ז אסור ללמד אף להבין ולהורות עיי"ש. עכ"פ הדין אמת דלהבין ולהורות ליכא איסור. אבל מצד היתר זה אין להתיר אלא לגדולי הדור בתורה וזכרונות שמים ולא לסתם בני"א. אבל לקרא מספרים שמבינים משם שהם דברי הבל ושמות שנותבים שם ששטות זה עשו וכדומה וכן ללמד בהקורס באופן זה אין בזה שום איסור כדכתבתי במכתבי הקודם.

ובדבר לשמוע הניגונים שמנגנין לע"ז ודאי אסור דהא המנגן לע"ז אף לאלו שאין דרכן בכך עובר בלאו שהוא דרך כבוד כמו מנשק וכדומה בסנהדרין דף ס"ג ואיפסק ברמב"ם פ"ג ה"ו שכן כל כיוצא בדברי כבוד האלו ובהיתת דרך עבודתו חייב מיתה וא"כ ודאי אסור להתכוין לשמוע ואם מכל שיר יש בזה איסור הנאה אם הכלי שיר מיוחדים לזמר לעכו"ם ואף אם אין בקול איסור דאורייתא דאין בו ממש מ"מ אסור מדרבנן עיין בפסחים דף כ"ו. ובר"ה דף כ"ח משמע דאסור מדאורייתא עיי"ש. ואם רק ניגון מאנשים שמוזמין לעכו"ם לא נמצא שיהיה אזה"ב אבל ודאי אסור להתכוין לשמוע כדי ליהנות או כדי להתבונן בעבודתם. אך לשמוע הניגון הזה מפי אנשים באלו שאין מתכוונים לע"ז אלא לזמר בעלמא אף שאין בזה איסור אם הוא בלא המלים שמשבחי להבליהם. מ"מ מכוער הדבר. ואם מזמין בהמלים של שבחי ההבל אסור אף באין מתכוונים לע"ז. ואם הכלי שיר אין מיוחדים לע"ז והמנגנים הם אנשים שאין מתכוונים לע"ז ליכא ג"כ איסור. באופן שליכא איסור דכלי שיר מצד איסור זמרא בזה"ל. אבל מכוער הדבר. אבל בספרי אגרות משה סימן קס"ו כתבתי שבזמרא דמנא יש להחמיר בזה"ל אף בניגונים כשרים עיי"ש.

משה פיינשטיין

בענין מעשר כספים מנדוניא שניתן כדי שיהיה פנוי ללמוד. ובמי שאין ידו משנת אבל מרויח איך דינו

כ"ז תמוז תשכ"ו.

מע"כ ידידי הרב הגאון הצדיק המפורסם כש"ת מהר"ר שלום יחזקאל שרגא האלבערשטאם שליט"א האדמו"ר מציעזינגאו.

7 הנה בדבר ראובן שנתן נדוניא עשרת אלפים דאלאר לחתנו שמעון כדי שיוכל ללמוד. אחר החתונה איוו שנים והניחם בבאגק שיש מזה ריוח קרוב לת"ק דאלאר לשנה ועוד הבטיח לסייע להוצאתו. כדי שיהיה פנוי מטירת פרנסה ויוכל ללמוד במנותח. וכעת רוצה שמעון החתן ליתן מעשר מזה לצדקה לקרוביו וחתנו מוחה מכמה טענות, א' שכבר נתן מעשר על הנדוניא. ב' שהכלי זמר ומשרתי הסעודה עלו יותר ממעשר הנדוניא. וטענה ג' אף שלא הזכיר כתר"ה בפירוש מובן מתוך הדברים שכיון שהבטיח לסייע בהוצאה כדי שיהיה פנוי ללמוד תורה וכשיחלק המעשר לצדקה הרי יחסר לו להוצאתו ויצטרך להוסיף.

והנה להלכה צדק כתר"ה שאין על שמעון החתן ליתן מעשר מהנדוניא. אף אם נסלק טענה א' דאומר חותנו דבכר נתן הוא מעשר על הנדוניא ואשכחן דנוהגין האבות לחלק המעשר כפי הישר בעיניהם הובא בפ"ת בשם שאילת יעבץ ביו"ד סימן רמ"ט סק"א. משום דאפשר לא נתן חותנו הצדקה שנתן לכוננת מעשר על הנדוניא. אלא חלק סתם צדקה הרבה להוראה להש"ת על שמחתו. דכן משמע מזה שהוסיף טענה ב' שדמי הכל"ז והמשרתים עלו יותר מהמעשר. שזה בעצם לא היה שייך לשלם ממעשר רק מחמת שנהגו. שהוא רק במקום שידוע שכן הוא מנהג המקום ובמדינה זו הא לא ידוע שאיכא מנהג זה בין אלו הנוהגים ליתן מעשר. ולמה הוסיף טענה זו הדחוקה אלמא דהוא עצמו נסתפק בהצדקה שחלק אם יש לו רשות להחשיב בחשבון מעשר הנדוניא כאשר שלא נתכוין לזה.

וטענה ה' דהכל"ז והמשרתים שהובא בפ"ת שם סק"ב בשם תשובת יעקב דנוהגין לשלם ממעות מעשר. הנה בעצם אין שום טעם לזה. דאף שהוא דבר מצוה דשמחת חתן וכלה לא עדיף זה מכל

המצות שאיתא ברמ"א סעיף א' שם שאין לעשו ממעשר שלו שום דבר מצוה. וכל"ז עוד גרע דהו הוא חיוב ליקח כל"ז לנישואין. ונראה דכמו שאנ החתן אינו רוצה לעשות סעודה וקרובי הכלה רוצין שיעשה סעודה כופין אותו שיעשה סעודה לפי כבוד ולפ"י כבודה כמפורש באה"ע סימן ס"ד סעיף ד' כ גם אם לא ירצה החתן בכל"ז יש לכופו אותו ליקח כל"ז. ועיין בבאה"ט שם סק"ז באלמון שנשא בתולו ולא רצה. להרבות בשמחה וקרובי הכלה רוצין להוליך הכלה בתוף וכנור שאין הבעל יכול לעכנ דעולה עמו ואינה יורדת עמו. ופשוט שמצד זו יכולין גם לכופו שישכור הכל"ז בדמיו. לא רק שלג לעכב לקרובי הכלה ורק מעשה שהיה כן נקט רק בלשון שאין יכול לעכב. וא"כ היא מצוה חיובית עליה. שאף לבאר הגולה אוח ה' נמי אין לעשוה ממעות מעשר. וא"כ צריך להבין איך נהגו בזה דלא מסתבר שהוא נהגו שלא ליתן כלל מעשר מנדוניא שג"כ אין יכולים לכופו ע"ז. דהא לא שלמו בעד הוצאות הסעודה עצמה ממעות מעשר ומ"ש הכל"ז והמשרתים. שנהגו לשלם ממעות מעשר. ולכן נראה דהוא רק בעיירות שלא היה שכן קצוב להכל"ז והמשרתים אלא שהיו הולכין לומר ולשרת בעד מה שיתנדבו המחוחנים והקוראים עבורם וכמוכן שאבות החתן והכלה נתנו נדבה גדולה יותר מאחרים שזה הוי כעין צדקה. דהרי הם עניים ובעבור מלאכתן אין לוקחין שכר ממש אלא הצדקה כפי מה שיתאסף עבורם שלכן נהגו ליתן גם צדקה זו ממעות מעשר. אף שאינם עניים כל כך. ואף אם האבות התחייבו ליתן להם איזה סך נמי אין להחשיב זה לשכירות ממש כיון שסך השכירות מועטת מכפי שיוי המלאכה. והוא רק התחייבות להשלים סך הצדקה שבשביל זה הלכו לזמר ולשרת. לכן החשיבו מהמנהג במקומות ההם גם זה שהתחייבו לצדקה לענין לשלם ממעות המעשר. וא"כ לא שייך זה במקומנו שהכל"ז לוקחין שכר טבין ותקילין בעד מלאכתן וכן המשרתים. שלכן אף אלו שבאו מעיירות שנהגו במנהג זה אין הכל"ז והמשרתים שבכאן בכלל מנהג זה. ואם בכאן נמי הנהיגו כן הוא כמנהג שלא ליתן מעשר כספים כלל שאף שאין כופין ע"ז מ"מ הוא כלא קיימו מצות מעשר כספים ואין להחשיבו למנהג כלל. והיה מצוה על החתן שרוצה לקיים מצות מעשר להפריש מעשר ואין בטענה זו כלום.

אבל זה שאם יתן המעשר לעניים יצטרך חותנו ליתן לו יותר היא ודאי טענה גדולה. ואין יכול החתן לומר שלא יקח ממנו יותר. דהרי יצטרך לבטל

יורה דעה חלק ב

המצות שאיתא ברמ"א סעיף א' שם שאין לעשות ממעשר שלו שום דבר מצוה, וכל"ז עוד גרע דהא הוא חיוב ליקח כל"ז לנישואין, ונראה דכמו שאם החתן אינו רוצה לעשות סעודה וקרובי הכלה רוצים שיעשה סעודה כופין אותו שיעשה סעודה לפי כבודו ולפי כבודה כמפורש באה"ע סימן ס"ד סעיף ד', כן גם אם לא ירצה החתן בכל"ז יש לכוף אותו ליקח כל"ז, ועיין בבאה"ט שם סק"ז באלמון שנשא בתולה ולא רצה להרבות בשמחה וקרובי הכלה רוצים להוליך הכלה בתוך וכבוד שאין הבעל יכול לעכב דעולה עמו ואינה יורדת עמו, ופשוט שמצד זה יכולין גם לכופו שישכור הכל"ז בדמיו, לא רק שלא לעכב לקרובי הכלה ורק מעשה שהיה כן נקט רק בלשון שאין יכול לעכב, וא"כ היא מצוה חיובית עליו, שאף לאבר הגולה אות ה' נמי אין לעשות ממעות מעשר, וא"כ צריך להבין איך נהגו בזה דלא מסתבר שהוא כנהגו שלא ליתן כלל מעשר מנדוניא שג"כ אין יכולים לכוף ע"ז, דהא לא שלמו בעד הוצאות הסעודה עצמה ממעות מעשר ומ"ש הכל"ז והמשרתים שנהגו לשלם ממעות מעשר, ולכן נראה דהוא רק בעיירות שלא היה שטר קצוב להכל"ז והמשרתים אלא שהיו הולכין לומר ולשרת בעד מה שיתנדבו המחזותנים והקראים עבורם וכמוכן שאבות החתן והכלה נתנו נדבה גדולה יותר מאחרים שזה הוי כעין צדקה, דהרי הם עניים ובעבור מלאכתן אין לוקחין שטר ממש אלא הצדקה כפי מה שיתאסף עבורם שלכן נהגו ליתן גם צדקה זו ממעות מעשר, אף שאינם עניים כל כך, ואף אם האבות התחייבו ליתן להם איזה סך נמי אין להחשיב זה לשכירות ממש כיון שסך השכירות מועטת מכפי שיוי המלאכה, והוא רק התחייבות להשלים סך הצדקה שבשביל זה הלכו לומר ולשרת, לכן החשיבו מהמנהג במקומות ההם גם זה שהתחייבו לצדקה לענין לשלם ממעות המעשר, וא"כ לא שייך זה במקומו שהכל"ז לוקחין שטר טבין ותקילין בעד מלאכתן וכן המשרתים, שלכן אף אלו שבאו מעיירות שנהגו במנהג זה אין הכל"ז והמשרתים שבכאן בכלל מנהג זה, ואם בכאן נמי הנתינו כן הוא כמנהג שלא ליתן מעשר כספים כלל שאף שאין כופין ע"ז מ"מ הוא כלא קיימו מצות מעשר כספים ואין להחשיבו למנהג כלל, והיה מצוה על החתן שרוצה לקיים מצות מעשר להפריש מעשר ואין בטענה זו כלום.

אבל זה שאם יתן המעשר לעניים יצטרך חותנו ליתן לו יותר היא ודאי טענה גדולה, ואין יכול החתן לומר שלא יקח ממנו יותר, דהרי יצטרך לבטל

מלמודו כשיחסר לו, וכל נתינתו דחותנו היה שלא יטרד, ויבטל מלמודו בשביל פרנסה, וגם אינו יכול לומר שיצמצם בהוצאתו דאף אם גם אשתו תסכים, הרי הוא אביהם ואינו רוצה שיצטער, ואף אם הת"ק דאלאר ריוח מהבאנק שיש להחזק לא יוציאם אלא יהיו מונחים עבורו שיהיה לו במה להתפרנס לכשיפסיק חותנו ליתן לו נמי יכול לעכב, לא מבעיא אם אינו מחוייב זה אך נותן לו יותר כדי שיהיה לו גם אחר הזמן שהבטיח ויוכל ללמוד יותר זמן במנוחה, אלא אף אם מחוייב ליתן לו כפי תנאי השידוכים נמי מצד זה שיצטרך לחיותו אחר הזמן נמי הרי פרנסת עצמו קודמת ואינו חייב ליתן צדקה עד שיהיה לו לפרנסתו כדכתב בתר"ה, ואף שעתה יש לו ממה שמפרנסין אותו חותנו ואביו הרי צריך לאסוף מעתה בשביל פרנסתו שלאחר הזמן, ויתחייב ליתן מעשר מאלו שירויח אחר הזמן ממה שיומין לו השי"ת.

אך מ"מ נראה לע"ד דאם נשאר הת"ק דאלאר שמרויח מהבאנק עבורו אלאחר הזמן והוא מצד חיובי תנאי השידוכים יש להחשיב זה כהריוח אח"כ שיש לו ליתן מזה מעשר חמשים דאלאר לשנה, דמן הריוח משמע דצריך ליתן אף מי שאין ידו משגת, ואף שהשיעור להתחייב בצדקה הוא שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא ובני ביתו מהריוח כדאיתא בסימן רנ"ג סעיף ב' והזמן להתפרנס הוא לשנה כדאיתא בהגר"א שם סק"ו, ושיעור מאתיים זה שאמרו הוא שיעור הוצאה לשנה כדאיתא בר"ש פ"ח מפאה מ"ה, מ"מ עשרת אלפים אפשר להשיג מהם ריוח כדי חיות לשנה באיזה אופן שלא ע"י באנק, וגם במשך השנים שמתפרנס מחותנו ואביו יתקבץ מהרווחים של הבאנק עוד איזה אלפים, לכן צריך ליתן מהת"ק דאלאר ריוח של הבאנק מעשר לעניים, אבל מהעשרת אלפים אינו מחוייב ליתן ויכול חתנו לעכב, ומשמע לי ראייה לדברי שמהריוח צריך ליתן אף מי שאין ידו משגת, מהש"ך סימן רמ"ח סק"א שכתב לתרץ על מה שאיתא בש"ע אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן ממה שיתנו לו, דהוקשה לו דעני הא פטור מליתן צדקה כדאיתא בסימן רנ"א סעיף ג' ברמ"א שפרנסת עצמו קודמת לכל אדם, דאיירי כשיש לו פרנסתו ומ"מ מותר לו להתפרנס מן הצדקה משום דאין לו קרן שיוכל להתפרנס מן הריוח כדאיתא שיעור זה בסימן רנ"ג סעיף ב', דלכן איתא בו התרתי שיותר ליקח צדקה וחייב ליתן צדקה מזה שנותנין לו, הרי חזינן שאף שחסר לו עדיין לצורכו לשנה דאם כבר קבץ כל החסר לו לשנה אסור לו ליקח שוב צדקה דהא

שניתן כדי ידו משנתנו

זמפורסם כש"ת שטאם שליט"א

אלפים דאלאר ר אחר החתונה ה ריוח קרוב נ להוצאתו כדי ללמוד במנוחה, ר מזה לצדקה א' שכבר נתן זשרתי הסעודה אף שלא הזכיר שכוין שהבטיח תורה וכשיחלק יצטרך להוסיף.

ל שמעון החתן ענה א' דאומר דוניא ואשחון ישר בעיניהם ד סימן רמ"ט הצדקה שנתן ק סתם צדקה כן משמע מזה תים עלו יותר לשלם ממעשר ידוע שכן הוא שאיכא מנהג ה הוסיף טענה הצדקה שחלק ועשר הנדוניא

בא בפי"ת שם לשלם ממעות ה דאף שהוא ודיף זה מכל

עצמן מה שנותנים לפיהם) לא מהני דטובת הנאה אינו ממון ואין בידו להתנות, וממילא שתנאו בטל, ושוב אביו זוכה בו [וע' בשלה"ק דמ"מ ללמדו תורה מותר ליתן ממעשרותיו אם אין האב רוצה ליתן], ופשטות משמעות הדברים אפילו אם למעשה האב (העשיר) הוא איש כילי ואינו רוצה ליתן לבניו והם הולכים קרועים ובלועים, וצ"ע מה חטאו הכנים שלא ליתן להם..

מיהו טענה הנ"ל לא שייך כשאיש עשיר רוצה לזון את בניו של עצמו הסמוכים על שולחנו ממצות (צדקה ו) מעשר (ולא חשיב כנותן לעצמו) לפי מה דקיי"ל דמתנה שהאב נותן לבנו הסמוך על שולחנו הדבר נקנה לגמרי להבן.

מיהו למעשה הוא דבר מגונה שאיש עשיר ינכה ממעש"כ מה שמפרנס את בניו הסמוכים על שולחנו.

סימן קי"ח

ד שאלה - להחמירים מהו לאב → להחזיק את בניו הנשואים הלומדים בכולל ממצות מעשר שלו כדי שיוכלו להמשיך בלימוד התורה, ומהו את בניו שאינם לומדים בכולל.
תשובה - מותר (ומצוה גדולה) [אפילו למ"ד דמעש"כ

בכך שלא יבוא לידי היזק כלל (ולא יהיה אביון). והשומר 'חומש' מובטח שיתעשר, ולא ביאר באיזה גיל היה המדובר.

לזון בני אשתו (מבעל קדום) ממצות מעשר

מוסתבר דשפיר דמי, שהוא אינו מחוייב לזונם כלל (אפילו מתנאי כתובה) רק הוריהם האמיתי, ונמצא שמה שזונם הוא בתורת צדקה, ואף שלמעשה עושהו בעיקר כדי לרצות את אשתו, זה לא ממעט המצוה שיש לו, אם לא כשכבר התחייב את עצמו על כך בקנין (בשעת השידוכין) ולא היה בדעתו אז לתתו מחשבון מצות מעשר, דאז כבר הוי עליו חובה (ואינו בא אלא מן החולין).

את"ל להקל מהו לעשיר לפרנס ממצע"כ בניו הגדולים הסמוכים על שולחנו

הנה ברמ"א (סי' רנ"ג סוס"א) דכל מי שהוא 'עשיר' אסור לאדם ליתן מעשרותיו לבניו, אע"פ שהם גדולים, אם הם סמוכים על שולחן אביהם העשיר, ומקורו במרדכי (פ"ק דב"מ סי' רמ"א), והטעם כיון דידו כידם ואביהם עשיר, וכ"ה בביאור הגר"א דכיון דבכה"ג מציאותו לאביו הוי כנותן לאביו העשיר, ועיי"ש במרדכי דאפילו אם מתנה כשנותן לו המעשר שהוא על מנת שאין לאביו העשיר זכות בו (אלא יזכה בו בניו לצורך

זואיהן לא שעד ם על שולחנם, (שש).

(ח"ג סי' רצ"ב) לזון את בני יררים על האב בקשין טצדקי יעו"ש, היינו = קרוב קודם מעשר).

שיש שאוסר נה ממה שזון מצות מעשר על עצמו, ולא גמשי"כ הטו"ז עליות ממצות חת הנאה אינה בניו הגדולים, (תורה) דמותר ז מכך.

י להביא מה יתר ראש (אות ין ז"ל שפעם תמש ממצות עלתה בידו (כלה ממונו, עמד"א עה"פ ז שלך קודם יעצמו כך סוף (באות קכ"ג) עשר" מובטח

לעניים], וללומדי תורה זהו עיקר מצות מעש"כ. דאף שמחוייב להאב ללמד את בנו תורה, אבל אינו מחוייב להחזיקו בכולל, (ול"א עיקר המצוה ללמדו תנ"ך), וממילא שאם מחזיק את בנו הלומד בכולל אף שנהנה ויש לו טובת הנאה גדולה מזה (ובעיקר הנאה רוחני לאחר מאה ועשרים שנים שלו בעולם העליון, דברא מזכה אבא), הלא מותר האדם ליהנות טובת הנאה ממצות מעש"כ שלו (עט"ו רס"י רמ"ט), ועוד שמבואר בשו"ע יו"ד (סי' רנ"א ס"ג) דהנותן מזונות לבניו ובנותיו הגדולים (שאינו חייב במזונותיהם) כדי ללמד את הבנים תורה ולהנהיג הבנות בדרך ישרה וכו' הרי זה בכלל צדקה עיי"ש, ועוד שהרי לגבי מצות צדקה בנו קודם לשאר עניים וקרובים כמבואר בשו"ע (סי' רנ"א ס"ג) דכל הקרוב קרוב קודם, ועוד ש"ל שבכה"ג מלבד המצוה של החזקת התורה, ומצות צדקה לעמלי תורה [ובסי' פ"ה פ"ו הבאנו מהחפץ חיים ז"ל דעיקר מצות מעש"כ כספים לתמוך עמלי תורה], עוד זאת נראה שמקיים בזה ג"כ מצות 'קיומיות' של ולמדתם אותם את בניכם (אף שכבר קיים עיקר המצוה החיוביות במה שלמד עמו (או שלחו לת"ת) בנערותו), גם נלמד ממש"כ בסי' קכ"ו דמותר אף לשלם שכר לימוד לבניו הגדולים יותר מבני י"ג, ולאח"ז ראיתי נמי כן בשו"ת חלקת יעקב (יו"ד סי' קל"ז (ד-א)), כל שאין להם קרן לחיות בהם שנה תמימה (כש"כ מצדקה) [ויכול ליתן

להם סתם בדרך מתנה ואי"צ להודיעם שהוא ממצות מעש"כ, ועמשכ"ב בסי' ער"ב].

ובסימן הקודם כתבנו דכמו כן מי שזן בניו לאחר נישואיהן שאינם לומדים בכולל, עד שימצאו להם איזה פרנסה, דשפיר דמי לזונם ממצות מעש"כ שלו.

וצ"ע מה שכ' בשו"ע הרב הל' ת"ת (פ"א ס"ז) שמצוה לפרנס בנו הגדול שהוא הנשוי אם הוא נבון ומשכיל כדי שלא יהא רחיים על צווארו (ויעסוק בתורה) ומותר ממצות מעש"כ שלו "אם אין ידו משגת" וכו' עיי"ש, דכיון דמיירי שבנו אינו בעל פרנסה, ממילא שהוא עני, ולמה אינו יכול לתומכו במצות מעש"כ אפילו "אם ידו משגת", דהוא צדקה לעניים ממש [וכנראה ש"ל להרב דזה אינו אלא לצורך החזקת תורה, דאילמלא התמיכה היה יכול למצוא לעצמו פרנסה, וצ"ע].

שו"ר בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' תקע"ו) דלחתנו ודאי דמותר ממצות מעש"כ, אבל להחזיק בנו עדיף ממצות חולין שלו שאז יקיים בכך גם 'מצות לימוד תורה לבניו' שמבואר בשו"ע הרב הל' ת"ת שמצד מצות ת"ת לבניו חייב להחזיקו אף אחרי נישואיו עד שיוכל להורות בעצמו, וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, אבל אם יתנהו ממצות מעש"כ יקיים רק 'מצות צדקה' גרידא, ואם יתנהו מן ממון חולין שלו

יקיים ב' מצוות מצות ת"ת לבן צדקה עיי"ש, ולא הבנתי שמנ הוא חובה עליו או אף בתורת צו יכול ליתנו ממצות מעש"כ מהרש"ם (ח"א סי' ל"ב) דבאין י מותר ליתן נדן לבנו ממצות שנו ואינו דומה כלוקח לעצמו עיי' ידעתי למה דוקא מי שאין ידו לכאורה אפילו מי שמשגיג ידו שאינו מחוייב ליתן, וכיון ש: דעדיין לית ליה מדגרמיה כלום,

להשיא בני

סימן קי"ט

שאלה - אי מותר להוציא מעשרותיו "להשיא" ובנותיו.

ובתוכה יבואר אם מדינא מחוייב האדם להוציא הפרטיים להשיא בניו ובנו

תשובה - (הנצרך לכ שרשאי ולצד

מותר אף למ"ד דמצות לעניים דהחור"כ עניים הם]. שא דלאור ההלכה מחוייב אדם לה

בשור"ע (סי' רנ"ג) שנותנים לעני כל זמן שאין לו קרן שיוכל להתפרנס מזה, ואולי משום דבלא"ה הלא היה נותן לו נדן מאיליו, או משום שכן היה מנהגם ליתן נדן לבניהם].

[ובמש"כ בשור"ת תשובות והנהגות דלהחזיק חתנו ודאי דמותר ממעות מעשר, כנ"כ בשור"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קל"ג) דמותר להחזיק חתנו ממעש"כ, ומש"כ בערוה"ש סוס"י כתבנו במק"א דדבריו תמוהין].

קיים ב' מצוות מצות ת"ת לבניו ומצות צדקה עיי"ש, ולא הבנתי שממנ"פ אם הוא חובה עליו אז אף בתורת צדקה אינו יכול ליתנו ממעות מעשר [ועשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' ל"ב) דבאין ידו משגת מותר ליתן נדן לבנו ממעות שנדר לצדקה, ואינו דומה כלוקח לעצמו עיי"ש, ולא ידעתי למה דוקא מי שאין ידו משגת, לכאורה אפילו מי שמשגי ידו נמי כיון שאינו מחוייב ליתן, וכיון שהבן עני דעדיין לית ליה מדגרמיה כלום, ומבואר

ג להודיעם זכ"ב בסי'

כן מי שזן זן שאינם להם איזה נזח מעשר

הלי' ת"ת פרנס בנו ז ומשכיל ו (ויעסוק שלו"אם ון דמירי זהו עני, ת מעשר א צדקה זרב דזה יאילמלא פרנסה,

ח"א סי' דמותר זו עדיף בכך גם בשור"ע ז לבניו שיוכל זה אינו יתנהו צדקה זן שלו

להשיא בניו ממעות מעשר שלו

ממונו הפרטיים את בניו או בנותיו, ויתכן שאפילו מי שיש לו רשאי לבקש מאחרים שיסייעו לו בשביל הוצאות נישואיהם.

חובת האדם בנישואי בנותיו

נראה דלא מיבעיא כדי להשיא בהם את 'בנותיו' דשפיר דמי [חוץ מתכשיטים ומלבושי כבוד לשבת וליו"ט ולימות החול למשך שנה אחד, וחמישים וזו (ככמשנה במס' כתובות דף סז), עוד שם בכתובות (דף נב.) שילבשנה ויכסנה ויחיב לה מידי כדי דקפצי עלה אינשין], לפי היוצא מסוגיית הגמרא בכמה מקומות כל הוצאות החתונה, דהיינו סעודת החתונה (עי' כתובות דף י', אין אדם

סימן קי"ט

שאלה - אי מותר להוציא מעות מעשרותיו להשיא את בניו ובנותיו.

ובתוכה יבואר אם מדינא דחז"ל מחוייב האדם להוציא מעותיו הפרטיים להשיא בניו ובנותיו.

תשובה - (הנצרך לכך י"ל שרשאי [ולצד המותר מותר אף למ"ד דמעות מעש"כ לעניים דהחז"כ עניים הם]. שאינו ברור דלאור ההלכה מחוייב אדם להשיא מן

76

טורח בסעודה ומפסידה), דמי המצאת הדירה ושכלולו, והמצאת הריהוטים מוטלין על החתן, שהרי מדינא החתן הוא שצריך להכניס את הכלה לביתו (והיינו נמי שאמרו הנהנה מסעודת "חתן" ואינו משמחו עובר וכו'), אבל אינו מוטל על הורי הכלה כלל, וחובת האב הוא רק להמציא לה מלבושי כבוד לשבת ויו"ט על משך שנה ראשונה לנישואיה, ואף שמבואר בשו"ע (סי' נ"ח ס"א) דצור חכמים שיתן אדם מנכסיו מעט לבתו (הנקרא פרנסה) והיינו כסות ליי"ב חודש לימות החמה ולימות החורף אפילו אם הוא עני, ואם הוא עשיר יתן לה נדוניא כפי עשרו, זה אינו חובה ממש, וכמבואר שם בב"ח ובחלקת מחוקק דאף דכופין אותו להשיאה וליתן לה פרנסה (כסות) [בגדים ותכשיטין הראויין לפי כבודה אם הוא עשיר. ב"ח], אבל אין כופין לעשיר ליתן לה נדן, ודעת הבית שמואל שם דאף על כסות אין כופין (ובנוגע נדן בזמנינו אין הדרך ליתן נדן לבתו כלל), ובכלל מבואר ברמ"א (אה"ע רס"י ע"א) שאין כופין את האדם להשיא בנותיו (אלא שהח"מ והבי"ש תמהו דבהגהמ"ר מבואר דכופין) [ובאמת אולי שדמי הוצאות בגדי הכלה למשך שנה מסתבר שאינו יכול להוציא מחשבון מעות מעשר כיון שהוא מצוות חכמים (אף את"ל שאין כופין אותו על כך), מיהו אולי לא ציווהו רק הפחות שבכסות, ומה שמוסיף הוא רק מתורת צדקה בבחינת די מחסורו אשר יחסר לו אפילו סוס לרכוב עליו, וע' בח"ט סי' א'].
עוד זאת דכתבנו בשו"ת מקדש ישראל

על הל' נישואין סי' א' שמשמעות הגמ' במס' קידושין (דף סד: ודף נא:): דעיקר המצוה רמיא עליו לקדש בקטנותה או בנערותה, לא בבגרותה (עיי"ש שהמקדש בתו סתם אין הבגרות בכלל ומפרש בגמ' משום דלא שביק איניש מצוה דרמיא עליו ועביד מצוה דלא רמיא עליה) (שהרי יכולה להשיא את עצמה. רש"י), וממילא שכל שכן שיש לומר שלא תקנו בכגון דא שמחוייב ליתן לה כסות ונדוניא, מיהו אכתי י"ל דהיות שבזה"ז אין משיאין הקטנות מצוה עליו להשיאן בבגרותן, ועמש"כ בזה עוד שם במקדש ישראל סי' א"ב.

אלא שיל"ע אם בתו עובדת ומרווחת ממון, והצניעה סכום מעות אי מקודם צריכה למסור כל הממון לאביה לסייע בנישואה מקודם שיוציא ממעש"כ שלו (או אי"צ מאחר שממילא אינו מספיק לנישואיה).

חובת האדם בנישואי בניו

ויותר נראה שאף למי שמשיא את 'בנו' [נהי שאחד מחיובי האב על הבן] הוא "להשיאו אשה" כבמס' קידושין דף ל. יוצא נמי ממשמעות דברי הפוסקים דחובת האב הוא רק לסייע לו בזיווגו למצוא לו אשה, אבל לא דיברו על דמי הנישואין שזה מוטל על החתן עצמו להמציאו לעצמו באופן מן האופנים [וכמבואר נמי כל זה בדברינו בשו"ת מקדש ישראל סי' א"ב], וממילא שאף שבזמנינו מקובל בכל העולם שההורים

משלמים לצאצאיהם דמי התרונותיהם (בין של בניהם פתחיהם), בשביל כך לא יחובה עליהם, אלא למצוה (יתחשב לו, וממילא דשפיר די מהמ"מ מעות מעשרותיו, וכנר גשורבב משום שההורים רוצים לראותו בישיבה ללמוד עכ"פ (ואם אפשר יותר ככולל) וממי שהפך ישיא את עצמו מן ממון שבזמן הזה אין יכולין למצוא פשלא יסכים לשלם עכ"פ חצי החתונה, מ"מ בשביל כך "מחוייב" להוציא ממון בשב פשע"כ לא ימצא שידוך או פטור מחיוב זה, או שיכול לו אתה תחייב עצמך לשלם ד החתונה או אשתדל להמציא וכמק"א כתבנו שרשאי האב כל מה שאני מוציא בשביל ו רק בתורת "הלוואה", ולא (לאחר שתצא מן הכולל) ור אתה מחוייב לחזור ולפר ההוצאות].

ויותר נראה דהוצאה זה מכ אף למ"ד דמעשר כ לעניים, ואין לעשות עמהם מצוות, דהא להשיא אשה לא ממון עצמי) הוא ג"כ מכלל לעניים כדרדשו חז"ל (כתוב עה"פ די מחסורו אשר יחוי להשיאו אשה (ולהמציא לו ושולחן וכו') והלא חתנים די

ויברך להשיא בניו ממעות מעשר שלו דוד קצה

דלית להו מדגרמיהו כלום, שבע"ה לומדים בישיבות ומתיבתות עד זמן נישואיהם, ואף לאשה (שאינה מציווית במצות פו"ר) למצות צדקה יחשב להשיאה לאיש (כיו"ד סי' רנ"א ס"ח, וע"ע שו"ת מהר"ם אלשקר סי' ע"ב) וממילא דשוב המצאת כל מצרכיהם הוא מכלל מצות צדקה שלעת עתה הרי הם עניים, וכל מצרכיהם (שדרך בני אדם ממוצעים להיות להם) הם בכלל די מחסורו אשר יחסר לו, שהוא מעיקר מצות צדקה (לעניים).

ובפרט בזמנינו שמשדכין הבנים כשהם כבר יותר מבני י"ח שנים שלכו"ע רשאי האב לומר לבנו (החתן) שילך לעבוד וירוויח ממון וישיא את עצמו, ולמה נטיל העול הכבד הזה שהוא יהא מחוייב לעבוד עבונה קשה שבמקדש כדי להשיא (לפעמים עשר או יותר) יוצ"ח (ולמה לא ישתדל החתן להשיא את עצמו לבד).

ושמעתו משמיה דהגאון מטשעבין ז"ל שאיש מכובד אחד היה מתבייש לצאת לקפץ על הגבאות לקבץ על ההרים בשביל נישואי צאצאיו, באמרו שהוא אינו רוצה ליהנות מבני אדם וכו', הוכיחו על פניו על כך שידע שהמשיא צאצאיו הוא "גבאי צדקה", פי' שאינו מקבץ בשביל עצמו, אלא בשביל אחרים, כיון שנישואיהם אינו חובת האב.

ובעיוני ראיתי שכן פשיטא ליה בשו"ת אבני צדק (חיו"ד סי' קמ"א)

משלמים לצאצאיהם דמי הוצאות חתונותיהם (בין של בניהם ובין של בנותיהם), בשביל כך לא נעשו עדיין חובה עליו, אלא למצוה (של צדקה) ייחשב לו, וממילא דשפיר דמי להוציאו מדמי מעות מעשרותיו, וכנראה שהדבר נשתרבו משום שההורים רוצים שהבנים ישארו בישיבה ללמוד עכ"פ עד נשואיהן (ואם אפשר יותר ככולל) וממילא לא שייך שהבן ישיא את עצמו מן ממון עצמו [ואף שבזמן הזה אין יכולין למצוא שידוך לבנו כשלא יסכים לשלם עכ"פ חצי דמי הוצאת החתונה, מ"מ בשביל כך עדיין אינו "מחוייב" להוציא ממון בשביל כך, ואם כשע"כ לא ימצא שידוך אולי אז הוא פטור מחיוב זה, או שיכול לומר לבנו אם אתה תחייב עצמך לשלם דמי הוצאות החתונה אז אשתדל להמציא לך שידוך, ובמק"א כתבנו שרשאי האב לומר לבנו כל מה שאני מוציא בשביל חתונתך הוא רק בתורת "הלוואה", ולאחר נישואיך (לאחר שתצא מן הכולל) ותרוויח ממון אתה מחוייב לחזור ולפרוע לי כל ההוצאות].

ויותר נראה דהוצאה זה ממעש"כ מותר אף למ"ד דמעשר כספים שייכי לעניים, ואין לעשות עמהם שאר צרכי מצוות, דהא להשיא אשה לאיש (שאין לו ממון עצמי) הוא ג"כ מכלל מצות צדקה לעניים כדרשו חז"ל (כתובות דף סז:): עה"פ די מחסורו אשר יחסר לו שזהו להשיאו אשה (ולהמציא לו בית ומיטה, ושולחן וכו') והלא חתנים דידן עניים הם,

א' שמשמעות סד: ודף נא: עליו לקדשה לא בבגרותה זם אין הבגרות ים דלא שביק נבד מצוה דלא ה להשיא את שכל שכן שיש שמחוייב ליתן תי י"ל להיות ות מצוה עליו : בזה עוד שם א-ב.

דת ומרווחת מ מעות אי זממון לאביה ציא ממעש"כ אינו מספיק

י בניו

זיא את 'בנו' זאב על הבן קידושין דף יי הפוסקים לו בזיווגו דרו על דמי וחתן עצמו : האופנים ינו בשו"ת זילא שאף שההורים

שלאחר שכתב שרשאי לזון בניו ובנותיו הגדולים ממעות מעשר סיים וז"ל "ולנשואין שאין מוטל עליהם מהדין" עיי"ב, וכ"מ משו"ת מהרש"ם (ח"א סי' ל"ב ד"ה ומ"ש) שכ' דאם אין ידו משגת ליתן נדן לבנו, דין בנו הגדול כשאר קרוביו ורשאי ליתן לו ממעות צדקה ואינו כלוקח לעצמו, וכן ראיתי כעת בשו"ת נחלת פינחס (סי' ס"ז וסי' ס"ח) דרשאי להוציא ממעות מעשר להשיא בניו ובנותיו, וכן מביא בס' ארחות רבנו (ח"א ע' רצ"ו) משם בעל קהלות יעקב ז"ל דמותו לחתן הילדים (ולשכור או לקנות להם דירה) ממעות מעשר (אלא שעייש"ע שכנראה לא רצה להקל לגמרי בזה, גם אמר שמנתינת צדקה אף פעם לא נהיה עניים).

ומזה שכ' בשו"ת בית דינו של שלמה (חיו"ד סי' א') שאינו יכול להוציא ממעות ההוצאות של נישואי אשה, נראה דהיינו כשהחתן משיא את עצמו, שהוא לו לחובה לישא אשה, משא"כ כשאביו משיאו אשה.

האוסרים

מיהו בערוה"ש (רמט-ח) פשיט"ל שאינו יכול להשיא בניו ממעות מעשר, שכ' יותר דמה שנותן לכלי קודש בעת חתונה בנו או בתו לא הוי בכלל מעשר, אלא בכלל הוצאות החתונה עכ"ל פי שאינו ניתן ממעות מעשר [אלא שבעיקר דבריו צ"ע סברתו, דמה שייכית יש למה שנותן לכלי קודש עם עצם החתונה, הוא צדקה בעלמא שנותן מנדבת לבו ביום

שמחת לבו, ואולי דמייירי ממעות ירח"ש וכדומה שמחוייב כל אדם שמשא בן אה בת ליתן להקהל (מצד תקנת הקהלות), אבל לא מייירי ממה שמחלק לשאר כל כלי קודש וחלמידי חכמים שבעיר, וע' צדקה ומשפט (פ"ו סקכ"ה)), ואולי שדייק בן מלשון הגמ' במס' כתובות (דף סז:): 'תום שבא לישא שוכרין לו בית, ומציעין לו מטה וכל כלי תשמישו וכו', משמע דאם אינו יתום על אביו להשיאו.

וע' נמי בשו"ת רבי ידידה טיאה ווייל (סי' ס') שמתריע על מה שנוהגין המון עם לשלם בשעת נשואין ממעות מעשר את הוצאות החתונה, ושכר הרב המסדר וכותבי השטרות, דלא יפה עושין דהרי כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין (רק מה שמרבה ליתן יותר משיעור המחוייב יקח מן המעשר, ושכן נהג הוא במשתה דכנו שי" עיי"ש, וכן פשיט"ל בשו"ת אגרי"מ (יו"ד ח"ב סי' קי"ב) שכתב שאין לשלם דמי הוצאות כלי זמר ממעות מעשר (אפילו להבאר הגולה דמותו לעשות כל מידי דמצוה ממעות מעשר) כיון שהוא חיוב ליקח כלי זמר לנישואין, וכמו שאין יכולין לשלם דמי סעודות החתונה ממעשר מאחר שכופין אותו לעשות סעודה כמבואר בשו"ע אה"ע סי' ס"ד סעיף ד' עיי"ש [אלא שצ"ע ראייתו דהשו"ע שם מייירי מהחתן עצמו, אבל הוא דמייירי מהמחותנים י"ל שאין מוטל עליהם חוב זה, וממילא שהן יכולין ליתן ממעשר עבור צאצאיהם שאין להם ממון משלהם,

וכמו כן נמי מש"כ בתשובת (ח"א סי' תקס"א) דכמו שחי פנו תורה מן ממנו הפרטי, חייב להשיאו מכספו הפרטי מפורד להגיע לכסף מעט באופן המעולה יותר לגבו ממעות חולין, לא יהסט ל שהם קודמים לכל אדם, ד קודמים, אבל כשיש לו מן דבר שבחובה אינו בא אלן עיי"ש [אלא שצ"ע הדמיון נ ללמדו תורה כמו להשיאו אף בעצמו מחוייב ללמד את רוצה ללמדו בעצמו שוכר המוסד התורני] ללמדו במק להשיאו אשה יתכן שהיינו שידוך, ואולי שדייק מלשון להשיאו אשה הו"ל למימ אשה (ובפרט בזמניהם שהי מה קודם הנישואין), מיהו יי זה דמדק"א להשיאו אשה שתכלית האירוסין הוא הני בס' בתים לבדים (גלי הי דלזיווג ראשון של בנו אף הוצאות נישואיו מכסף כפורע חובו ממעות נ שמספק"ל בנישואין שניים ז מקודם שנולד לו בן ובת, ש לא קיים מצות פו

שכר שדכנות (ממ)

וראיתי בשו"ת זכרון י

ח"ב סי' קצ"ב)

יירי ממצות ירח"ש
אדם שמשיא בן או
ד תקנת הקהלוח),
חלק לשאר כל כלי
שבעיר, וע' צדקה
ואולי שדייק כן
זות (דף סז): יתום
בית, ומציעין לו
וכו', משמע דאם
יו להשיאו.

יידה טיאה ווייל
על מה שנוהגין
נשוואין ממצות
ונגה, ושכר הרב
דלא יפה עושין
זינו בא אלא מן
כה ליתן יותר
המעשר, ושכן
זי' עיי"ש, וכן
(יוד"ד ח"ב סי'
ז דמי הוצאות
(אפילו להבאר
מידי דמצוה
חיוב ליקח כלי
יכולין לשלם
מעשר מאחר
זדה כמבואר
יף ד' עיי"ש
ע שם מיירי
זוא דמיירי
עליהם חוב
יתן ממצער
מזן משלהם,

וכמו כן נמי מש"כ בתשובות והנהגות
(ח"א סי' תקס"א) דכמו שחייב ללמד את
בנו תורה מן ממונו הפרטי, כמו כן נמי
חייב להשיאו מכספו הפרטי, אלא שאם
מוכרח להגיע לכסף מעשר להשיאם
באופן המעולה יותר לגבוה, שאין לו
ממצות חולין, לא יהסס ליקח לצורכם
שהם קודמים לכל אדם, דבצדקה בניו
קודמים, אבל כשיש לו משלו לא דכל
דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין
עיי"ש [אלא שצ"ע הדמיון מנ"ל להשוות
ללמדו תורה כמו להשיאו אשה, דשם הוא
בעצמו מחוייב ללמד את בנו, וכשאינו
רוצה ללמדו בעצמו שוכר מלמד (או
המוסד התורני) ללמדו במקומו, משא"כ
להשיאו אשה יתכן שהיינו רק המצאת
שידוך, ואולי שדייק מלשון חז"ל שחייב
להשיאו אשה חז"ל למימר לארס לו
אשה (ובפרט בזמניהם שהיו מארסין זמן
מה קודם הנישואין), מיהו יש לדחות דיוק
זה דמדק"א להשיאו אשה יל"פ משום
שתכלית האירוסין הוא הנישואין], וכ"כ
בס' בתים לבדים (גלי הים שורש א')
דלזיווג ראשון של בנו אסור לו לשלם
הוצאות נישואיו מכסף מעשר, דהוי
כפורע חובו ממצות מעשר (אלא
שמספק"ל בנישואין שניים אם נתגרש הבן
מקודם שגולד לו בן ובת, שאז אביו עדיין
לא קיים מצות פו"ר).

שכר שדכנות (ממצער)

וראיתי בשו"ת זכרון יהודה (גר"ו),
ח"ב סי' קצ"ב) שאין לשלם

דמי "שדכנות" ממצות מעשר כיון שהוא
עליו חובה ואין אדם פורע חובו ממצער
(מה שחייב ליתן שכר שדכנות מעיקר
הדין ובי"ד מחייבים אותו) עיי"ב, אלא
שאולי שהיינו כשהחתן עצמו הזמין
שדכנים, אבל אם אביו היה מטפל עם
שדכנים מותר הוא לשלם שכר שדכנות
ממצות מעשר, כמו שמותר בשביל שאר
נישואי בנו כאמור, ובקונטרס מגדנות נתן
(ג"ש, דף פו) כתב לחלק בין אם חישב
בשעת מעשה שמסכים להתחייב לשלם לו
רק אם יוכל לשלם לו ממצות מעשר,
דבלא"ה הרי כבר הוא פועל שלו, ודבר
שהוא מחוייב בו אסור לו לשלם ממצער
[מיהו אולי היות שהוא "מחוייב" להמציא
(פי' לחפש) שידוך לבנו, שהוא א' מהה'
דברים שחייב אדם בבנו (להשיאו אשה,
פי' להמציאו שידוך) אלא שהוא מדבר עם
שדכנים שהם יחפשו לו (ויעשו בשבילו
את מלאכתו) שוב אינו יכול לשלם זה
ממצות מעשר כמו שמה"ט אינו רשאי
לשלם דמי שכר לימוד ממצות מעשר,
שהמלמד הוא שליח האב למלאות
חובתו].

מיהו בס' אמת ליעקב (יוד"ד סי' רמ"ט
הערה 132) מביא נמי מהגר"י
קמנצקי ז"ל שאי אפשר לשלם דמי
שדכנות ממצות מעשר (אפילו אם השדכן
הוא בן תורה עני), וסתם ולא ביאר טעמא
דמילתא, ואולי דהוא ס"ל כהפוסקים
הנ"ל שמחמירים להוציא מצות מעשרותיו
על נישואין יוצאי חלציו.

הלכה למעשה

אף שמעיקרו הלכה נראה להקל, ובפרט ללומדי תורה שדחיקא להו שעתא כשמגיעים להזמן להשוא צאצאיהם [וע' בדברינו בסימן שלאחר זה מכמה גדולי פוסקי זמנינו שכשמגיע זמן חיתון של צאצאיהם מותרים ההורים להצניע מעות מעשרותיהם כדי לשלם בזה דמי הוצאות החתונה (אלא שנחלקו מאיזה גיל)], מ"מ מאחר שנמצא מגדולי הפוסקים המחמירים ראוי למי שהיכולת בידו להחמיר על עצמו, אבל ודאי שאין לו ליכנס לחובות בשביל זה, ועדיף שישתמש עם מעות מעשרותיו, מאילו לקבל על עצמו הלוואות ולהיות 'עבד לזה' על כמה שנים לשלם חובותיו [נשה מפריע ללימודיו דשמעתתא בעי צילותא, ומחשבה מועלת לדברי תורה], שו"ר נמי בס' צדקה ומשפט (פ"ו הערה סקי"ד) שהגם שלא מצא הכרעה בנד"ז אם נישואי בנו הוא בכלל צדקה לעניים, מ"מ נוטה להקל שמשמעות הגמרא במס' קידושין (ל:) ומס' כתובות (נב:) שהמצוה להשיאו אינו בהוצאת ממון כי אם לדאוג ולחזור להשיאו אשה [אלא שכי' לעורר שיתנה בעת כתיבת התנאים שהתחייבות הוא על חשבון מעות מעשר עיי"ש, מיהו אצלינו אין כותבין בהשטר תנאים רק שהאב ילביש את בנו או בתו מלבושים לפי כבודו (כבודה) ומתנות לפי כבודם, והלא זה י"ל דמחייב ליתן לבתו כנ"ל, ואולי דהוצאות הנישואין מכלל משמעות הדברים].

• **ונראה** שאם אין לו עכשיו די מעות מעשר יכול להלוות וליתן מראש על חשבון ממון המעשר כמו שכי' הנוכ"י, ואח"כ במשך השנים יפריש וינכה מהחשבון.

• **אלא** שנראה שאף שרשאי לחשוב הוצאות החתונה ממעות צדקה (מעשר) זה דוקא הוצאות החתונה עצמה וכל המקושר לה, לא שאר הוצאות של בני ביתו שמקושר להחתונה כגון בגדיו הפרטיים ובגדי אשתו ושאר בניו וכנותיו שקונה לצורך החתונה וכדומה (עכ"פ כשאין הוא עני).

• **אלא** מה שיש עדיין לעיין לפי מה שמביא בס' דרך שיחה (ב-תכו) מהחזו"א ז"ל לגבי מזונות צאצאיו למעלה מגיל שש שנים שעל כסף שבלא"ה היה נותנו אי אפשר לצאת בו יד"ח מעשר עיי"ש, והכא נמי הלא בלא"ה היה משיא את צאצאיו, שהלא בזמנינו מקובל לכל אדם לקיים זאת, אלא שצ"ע במקור הדברים של החזו"א, ואולי דאף החזו"א לא קאמר אלא רק לגבי מזונות שהוא דבר תמידי מדי יום ביומו, ואין מנוס ממנו, וכל אדם ממילא נותנו, ומקובל כך בכל העולם שהוא משל האב, משא"כ להשיא צאצאיו שיש אנשים שמזדמן להם שאינן משיאין בניהם מן ממונם (כגון שצד השני משלם כל ההוצאות וכדומה) על כן שפיר דמי, ובעיקר דברי החזו"א צ"ע מה שנא מהמבואר במס' קידושין (לב.) אב ובנו פודין זה לזה מעשר שני, ומאכילין זה לזה

מעשר עני, פרש"י דאע"ג דחביב על האב לא היה בידו מעשר עני הזה היה נון לז' מזונות משלו אפ"ה שרי עיי"ש ומה שכתב מהרש"ם (ח"א סי' ל"ב ד' וכו') ש"ר"מ) שמתיר מה"ט למי שנדר לי ספונם מסויים לצדקה שיתנהו לנדן ג (כשאין ידו משגת כל כך מבלעדי זה הלא חשיב כלוקח לעצמו, אדרבה הקרוב קרוב קודם).

עכ"פ אם האב עני לכו"ע אינו מחויב לחיות חי דוחק בשביל נישואי צאצאיו, וכל שכן שאינו חייב לי הלוואות בשביל כך, וכיון שכך ר"ע להשתמש עם מעות מעשר, דלפי מ' אינו מחויב בדבר, ולא חשיב ז' שבחובה.

עצה יעוצה

למי שלכו נוקפו להשתמש עם מ מעשר שלו לנישואי בנו, שיתן מעות מעשרותיו לבנו החתן (ש' כבחינת עני, דלית ליה מדרגמיה כי שהוא עצמו ישלם ממעות זה (צ' שקיבל) הוצאות חתונה שלו (ואח"כ החתן מחויב להפריש ממנו מעשר שהוא קיבלו למרה זו דייקא), ודבו למדתי ממה שראיתי בס' חוט שני (י' ע' שנ"ב) שמביא מהגרנ"ק שליט"א ' בני המשפחה אספו מעות צדקה לני חתן בן אה, ובינתיים זכה אבי ז' בסכום גדול (כאופן ששוב אינו עני זכאי לקבל צדקה) שיש עצה ליתן הו צדקה להחתן עצמו (לא לאביו של ה

ויברך להשיא בניו ממעות מעשר שלו דוד קצט

לו עכשיו די מעות ול להלוות וליתן זך השנים יפריש חשבון.

ף שרשאי לחשוב זונה ממעות צדקה אות החתונה עצמה שאר הוצאות של זחתונה כגון בגדיו ושאר בניו ובנותיו ה וכדומה (עכ"פ א עני).

ן לעיין לפי מה ד שיחה (ב-תכו) ות צאצאיו למעלה כסף שבלא"ה היה ז בו יד"ח מעשר בלא"ה היה משיא זמנינו מקובל לכל א שצל"ע במקור 'אולי דאף החזו"א מזונות שהוא דבר ואין מנוס ממנו, ומקובל כך בכל ב, משא"כ להשיא מזדמן להם שאינן ס כגון שצד השני זומה) על כן שפיר ו"א צ"ע מה שנא ין (לב). אב ובנו , ומאכילין זה לזה

מעשר עני, פרש"י דאע"ג דחביב עליו ואם לא היה בידו מעשר עני הוזה היה נותן לו מזונות משלו אפ"ה שרי עיי"ש [ועשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' ל"ב ד"ה ומ"ש ר"מ) שמתיר מה"ט למי שנדר ליתן סכום מסויים לצדקה שיתנהו לנדן בנו (כשאינן ירו משגת כל כך מבלעדי זאת) ולא חשיב כלוקח לעצמו, אדרבה כל הקרוב קרוב קודם].

עכ"פ אם האב עני לכונ"ע אינו מחוייב לחיות חי דוחק כשביל נישואי צאצאיו, וכל שכן שאינו חייב ליקח הלוואות בשביל כך, וכיון שכך רשאי להשתמש עם מעות מעשר, דלפי מצבו אינו מחוייב בדבר, ולא חשיב דבר שבהובה.

עצה יעוצה

למי שלכו נוקפו להשתמש עם מעות מעשר שלו לנישואי בנו, שיתן את מעות מעשרותיו לבנו החתן (שהוא בבחינת עני, דלית ליה מדגרמיה כלום) שהוא עצמו ישלם ממעות זה (צדקה שקיבל) הוצאות חתונה שלו (ואח"כ אין החתן מחוייב להפריש ממנו מעשר כיון שהוא קיבלו למרה זו דייקא), ודבר זה למדתי ממה שראיתי בס' חוט שני (יו"ט, ע' שני"ב) שמביא מהגרנ"ק שליט"א שאם בני המשפחה אספו מעות צדקה לנישואי חתן בן אה, ובינתיים זכה אבי החתן בסכום גדול (באופן ששוב אינו עני ואינו זכאי לקבל צדקה) שיש עצה ליתן המעות צדקה להחתן עצמו (לא לאביו של החתן)

עיי"ש נולא הבנתי שאם ס"ל שהוא מחוייב להשיא את בנו מן מממונו העצמי לא מהני עצה הנ"ל, ואם אינו מחוייב יכולין ליתנו גם לו בשביל צרכי החתונה של בנו, ואולי דס"ל דאף את"ל שמחוייב האב, מ"מ אם הכן רוצה לקבל מן הצדקה ולהשיא את עצמו רשאי].

עוד עצה שיתן מעשרו לגבאי צדקה על החשבון שכשיגיע הזמן שהוא יצטרך להשיא צאצאיו יחזור לו כזה הסכום אבל לא יתנה עמו כן בתנאי ממש דאז לא חשיב עכשיו כנתינה].

הוצאות חתונה בהפרזה (ועל מותרות)

אלא שיל"ד שאין להוציא ממעות מעשר בשביל מותרות (רהיטים יקרים) וכן לא לערוך חתונה גדולה ומפוארה, רק כפי הצורך ההכרחי (בבחינת די מחסורו אשר יחסר לו) וכמו שכתב נמי בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' ר"א ר"ב, לגבי נתינת מעות צדקה בעד הכנסת כלה) שאין בכלל די מחסורו אלא להשלים לו החסר ביותר, דירה קטנה וקצת מאוד ריהוט וכו' ומה שמוסיף ע"ז אינו עוד בגדר צדקה עיי"ש, וממילא שהוא נמי אינו רשאי לשלם הוצאות אלו ממעות מעשר שלו, וע"ע שו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' ק"ל) שמפקפק הרבה בקניית בית לחתן "וצרכי ריהוט" אם הוא בכלל צדקה [אלא שצל"ע מהו כשהכלה אינה מסכמת להנשא בכנ"ל (קצת מאוד ריהוט) שרצונה להיות כמו שאר הבתולות שמקבלות כל כלי הבית (מאני שימושי ומאני דעוסא) ברחבה

גדולה, ומתביישת בלאו הכי, ועשו"ת תשובות והנהגות הנ"ל דאף כשמותר ליקח ממעשר לחתן את בניו אם אין לו חולין כדי השגת ידו, אינו מותר רק לכדי צורכם, אבל לא למותרות, דאז הוא גוזל שאר עניים ואסור, אם לא שאינו מוצא שידוך בלאו הכי [ובשו"ת שבט הלוי מפקפק מהאי טעמא להשתמש במעות מעשר לנישואיו צאצאיו כיון שחלק גדול מהוצאות חתונה דומנינו (כגון דירת פאר) לאו בשם צדקה ייחשב].

ודע דמה שמותר להוציא ממעותיו ממעשר בשביל נישואי צאצאיו זה מותר אפילו למ"ד דמעות מעש"כ שייכים לעניים דוקא, וצאצאיו קודם נישואיהם עניים הם דלית להו מדגרמייהו כלום, ונישואין הוא מכלל די מחסורו אשר יחסר לו' כדרשו חז"ל ע"ז שכולל כדי להשיאו אשה. L

סימן ק"ב

שאלה - את"ל להקל בהנ"ל מהו להקדים "להצניע" מעות מעשרותיו כדי שיהיה לו לאחר שנים להשיא מזה את צאצאיו, ואת"ל להקל מאיזה גיל (של בניו) יש להקל.

תשובה - שפיר דמי, אבל עדיף שיצניעם בחברת (קופת) גמ"ח להלוואות (על שמו הפרטי או

על שם צאצאיו), וע' בפנים מאיזה גיל רשאי. השאלה מתרי טעמי הדא דהא עכשיו שצאצאיו עדיין לא הגיעו בפועל לפרקס, ועדיין אינן עומדין בגיל שידוכין אין דינם כעת כנצרכין, ונמצא שאם מצניע בשבילם כאילו עדיין אין כאן עני, ועוד דבקימי עניים לפניו (כמו שמצוי הרבה בזמנינו) אולי אסור לו למנוע ולעכב מליתן להעני שלפניו, שכבר נתחייב ליתן מיד (ויותר מזה איתא במשנה דמס' פאה (פ"ח מ"ו) דמי שאינו רוצה לחלק הכל לעניים, שרוצה להציל ממנו לקרוביו העניים נוטל מחצה ומצניע מחצה לצורך קרוביו, ונותן מחצה לעניים שבאו (והובא להלכה בשו"ת ח"ס יו"ד סי' רל"א), אף שקרוביו הם כבר עכשיו עניים, אלא שאינן לפניו עכשיו, כל שכן בזה דקרוביו עדיין אינן נצרכין כלל], דהא מחוייב מיד לחלק מעות מעשרותיו (או בסוף השנה) ובפרט בדקיימי עניים, די"א שעובר על כל תאחר כשמאחר צדקותיו (עשו"ע סי' רנ"ז ס"ג) [מיהו בסי' רנ"ט כתבנו שאינו ברור שמחוייב לחלק מעשרותיו מיד (בתוך שנה, ורק החשבון יסדר בכל שנה ושנה, ומצד מה דקיימי עניים לפניו, בדרך כלל בזמנינו העניים חוזרין על הפתחים (ומבקשים מהא ודא) ובכה"ג אינו מחוייב ליתן לו די מחסורו ויוצא כשיתן לו דבר מועט, והה יכולין ליתן בלאו הכי].

ומצאתי בס' צדקה ומשפט (פ"ו הערה סקי"ד) שמביא ששמע מא' מגדולי הדור שעבר שמותר להצניע מעות

מעשרותיו להשיא בהם את בניו, ו' לעשות כן הלכה למעשה' [ובפרו העניים דקיימי לפניו ממילא חזו הפתחים, דאז הוא אינו מחוייב ליתן די מחסורם, ויוצא בדבר מועט] שמה שנסתייע מס' אהבת חסד פ"ה) שצריך להמתין ליתן לקרוב אינ"פ שעדיין לא בא לפניו, ומי קרוב כבר בא לפניו, יש לדחות ההם שהוא כבר נצרך לאותו ופשו"ת אגרי"מ (יו"ד ח"א סי' קכ שיש לו לזכותם עכשיו לאלו ע' להם לאחר זמן כדי שייחשב כאי נתן הצדקה (המעשר) עכשיו, להניחם בבאנק בפאנר מיוחד על שיצא מרשותם סך הצדקה, ש מקיימין מצות הצדקה עיי"ש בהניחו בפאנ"ד מיוחד כמה איפ הקופה של צדקה, אבל בס' ח (שבת ח"ב ע' של"א) כ' שאם קייב בעיר אין לו לפתוח חשבון חסכו בכל חודש באופן אוטומאטי סכום כדי לחתן בעתיד את הילדים (וצר לעניים את כסף המעשר).

להמקילים מאיזה גיל רשאי בשבילם

בס' ישמח לב (ח"א ע' ב') מביא מהגרא"מ שך ז"ל שמותר מעשרותיו אף זמן רב קודם שצו אבל מא' מבעל קו"ת ז"ל מביא מותר אלא מזמן שיוצ"ח הגיעו להשיאן (כיון דקיימי עניים לפניו בכך מגיל י"ח, ובבת מגיל י"ז ו) משמו בק' מבקשי תורה כ"ג), ונ

מעשרותיו להשיא בהם את בניו, ושכדאי לעשות כן הלכה למעשה [ובפרט אם העניים דקיימי לפניו ממילא חוזרין על הפתחים, דאז הוא אינו מחוייב ליתן להם דמי מחסורם, ויוצא בדבר מועט] (אלא שמה שנסתייע מס' אהבת חסד (ח"א פ"ה) שצריך להמתין ליתן לקרובו העני אע"פ שעדיין לא בא לפניו, ומי שאינו קרוב כבר בא לפניו, יש לדחות דשאני התם שהוא כבר נצרך לאותו הדבר), ובשו"ת אגרו"מ (יו"ד ח"א סי' קמ"ד) כי שיש לו לזכותם עכשיו לאלו שיצטרך להם לאחר זמן כדי שייחשב כאילו כבר נתן הצדקה (המעשר) עכשיו, דהיינו להניחם בבאגן בפאנד מיוחד על זה, כדי שיצא מרשותם סך הצדקה, שרק אז מקיימין מצות הצדקה עיי"ש (וצ"ע בהניחו בפאנד מיוחד במה איפה קנאו הקופה של צדקה), אבל בס' חוט שני (שבת ח"ב ע' של"א) כי שאם קיימי עניים בעיר אין לו לפתוח חשבון חסכון שירד בכל חודש באופן אוטומאטי סכום מסויים כדי לחתן בעתיד את הילדים (וצריך ליתן לעניים את כסף המעשר).

בס' באורח צדקה (ע' של"ה) משם הגרשו"א ז"ל, ושם (ע' שס"ט) משם הגרונ"ק שליט"א, אבל חכ"א מיקל מגיל חמש עשרה, ומשם בעל שבט הלוי שליט"א (בקובץ מבית לוי) שמיקל מגיל י"א י"ב שמאז דרך בני"א להתחיל לחשוב על ההוצאות לנישואי יוצ"ח, ובקובץ מבקשי תורה (חכ"ג) מביא משמו שאפילו משהגיעו לגיל י"א מותר, משום שהחל מגיל זה האב כבר אינו מחליף רהיטים בביתו (וכדומה) כי משער בנפשו שצריך עוד מעט (להמעות) לחתן בהם ילדיו, וא"כ כבר מיקרי סמוך לפרקן, שכבר דואגים לנישואיהם, וע"ע המובא בס' מעשר כספים (פי"ב מסי"ז), אבל בס' מעשה הצדקה (ע' י"ב) מביא מבעמח"ס אור לציון ז"ל להחמיר שאינו מותר אא"כ אם בפועל כבר עשה שידוך.

וע"ע שו"ת וישב משה (ח"א סי' מ"ז אות ב') שהאב מותר להטמין מעות מעשר שלו על הוצאת חתונת בנו הגדול כיון שמדינא אינו מחוייב להשיאו, וכן מותר להטמין המעשר של בתו כשברצונו להשיאה לבחור ת"ח מצויין שזה עולה לו הרבה כסף יותר מהרגיל, אבל מ"מ יתן גם קצת ממון לצדקות אחרות, ואם אפשר לו יעשה כמש"כ הח"ס (יו"ד סי' רל"א) ליתן מחצה לעניים אשר לפניו ומחצית השניה להצניע לקרוביו.

עצה יעוצה לכו"ע

אף את"ל דבקימי עניים לאו שפיר דמי להצניע מעות מעשרותיו (על מנת

בפנים מאיזה זרי טעמי חדא דיין לא הגיעו נן עומדין בגיל נצרכין, ונמצא ו עדיין אין כאן ם לפניו (כמו אולי אסור לו שלפניו, שכבר ר מזה איתא י"ו) דמי שאינו שרוצה להציל מחצה ומצניע מחצה לעניים י"ת ח"ס יו"ד ם כבר עכשיו בשיו, כל שכן בין כלל, דהא געשרותיו (או י עניים, די"א אחר צדקותיו זו בסי' רנ"ט חוייב לחלק ורק החשבון מה דקיימי מנינו העניים ם מהא ודא) י"ד מחסורדי וזה יכולין

להמקילים מאיזה גיל רשאי להצניע בשבילם

בס' ישמח לב (ח"א ע' ב') מביא נמי כן מהגרא"מ שך ז"ל שמותר להצניע מעשרותיו אף זמן רב קודם שנצרך להם, אבל מא' מבעל קו"ת ז"ל מביא שאינו מותר אלא מזמן שיוצ"ח הגיעו לפרקן להשיאן (כיון דקיימי עניים לפניו) והוא בבן מגיל י"ח, ובבת מגיל י"ז (וכן הובא משמו בק' מבקשי תורה כ"ג), וכן מובא

ו (פ"ו הערה ששמע מא' הצניע מעות

שישיא בהן צאצאיו לאחר זמן) מ"מ נראה
 עצה יעוצה שיפרישם מיד ויצניעם (אפילו
 על שמו הפרטי, כש"כ על שם בניו)
 בחברת קופת 'גמילת' חסדים' המלווים
 מעות לנצרכים, לפי המבואר בדברינו בסי'
 פ"ז ובסי' קס"ה וסי' ר"ל דגמ"ח ג"כ
 בשם צדקה יכונה, וכשיעמוד להשיא
 צאצאיו יוציאם משם וישתמש עמהם

לצורך נישואי צאצאיו כמבואר בדברינו
 שם, ולאח"כ ראיתי נמי כן בסי' חוט שני
 משם הגר"נ קרליץ שליט"א (הל' שבת
 סוף ח"ב ע' של"א) שמותר להפקיד חלק
 ממעות מעשר בגמ"ח שנותן הלוואות
 לאנשים, על מנת שיקבלנו בחזרה בזמן
 שיחתן את הילדים שלו, ואפילו במקום
 דקיימי עניים.

L

שכר לימוד בניו ממעות מעשר

סימן קכ"ה

שאלה - מהו לשלם דמי "שכר-
 לימוד" של בניו (הקטנים,
 הלומדים מקרא) ממעות מעשר.

תשובה - שכר מקרא לא (שרבו
 האוסרים).

בשו"ת ויברך
 דוד (עדהשו"ע יו"ד סי' ק"ח) הבאנו
 משו"ת באר שבע (סי' מ"א) והמהרש"ק
 בשו"ת טוב טעם ודעת (מהדו"ג ח"ב סי'
 צ"ו) ושו"ע הרב (הל' ת"ת פ"א ס"ו)
 והערוה"ש (רמ"ט ס"י) והחפץ חיים בסי'
 אהבת חסד (ח"ב פי"ט) ושו"ת מהרש"ג
 (ח"ב סוסי"ג) שאינו יכול לשלם שכר
 לימוד ממעות מעשר, שמאחר שהאדם
 מחוייב ללמד את בנו תורה, ואם אינו יכול
 ללמדו בעצמו מחוייב להמציא מלמד
 שילמדנו נמצא דהוי עליו חובה, וכל דבר

שבחובה אינו בא אלא מן החולין
 [כמבואר בדברינו בסי' צ"ב], ועוד דמה
 שנותן בתורת חיוב אין שם "צדקה" עלה
 (באר שבע), וכן בא"ר (סי' קנ"ו סק"ב) כי
 דבנוגע לשלם שכר לימוד ממעש"כ עיין
 שו"ת באר שבע, ומשמע שמסכים עמו,
 וכן יוצא ממה שכ' בסי' לקט יושר (יו"ד
 ע' ס') דמותר להוציא ממעות מעשר ללמד
 את בנו "תלמוד", כיון שאינו מחוייב
 ללמד את בנו כי אם מקרא, יוצא דאילו
 לתשכ"ר ללמד תנ"ך אסור, וכזה נמי
 כתב בשו"ת פרי יצחק (ח"ב סי' כ"ז)
 ובשו"ת אגרי"מ (יו"ד ח"ב סי' קי"ג) ובסי'
 ארחות רבינו (ח"א ע' ש"א) ובשו"ת
 משנה הלכות (ח"י סי' קס"ה) [ומש"כ
 בתשו' מהרי"ל החדשות (סי' ק"ח) דמותר
 להשכיר מלמדים ליתומים ממעות מעשר
 שלהם, היינו כשאביהם שהיה מחוייב

ללמדם מת ר"ל, ונמצא שאין כ:
 שמחוייב ללמדם מן ממונו.

ועיי' ש בטוטו"ד דאפילו לשלם ל
 עני בתור צדקה, ושה

הלמוד עמו-בחנם-אסור, והלא אם ל
 משלם לו לא היה לומד עם בנו

דמשתרשי ליה ונהנה ממעות נ
 דעי"כ נפטר מתשלומי שכר לימוד נ

והגם שכתבנו במק"א שאין מנהגינו
 משתרשי, מ"מ נראה מטעם אחר נ

דהוא הערמה ניכרת שהמלמד נ
 משום שנותן לו מעשרותיו נוע

בח"א בהלכות צדקה שאין אדם
 לשכור 'פועל עני' (שיעבוד בנ

ממעות מעשר, אף שנמצא שמפרנכ

ומה שכתב בסי' אגרא דפרקא (בד
 האדם) דמותר לפרוע שכר

ממעות מעשר, באמת צ"ע מהניל
 הוא עליו חובה, ואולי דאזיל ב

שו"ת פני יהושע (סי' ב') דהוא
 דמותר להוציא מעות מעשר ל

שבחובה (ע' בדברינו בסי' צ"ב וסי'
 ממילא לדין דלא נקטינן כוותיה ב

ה"ה בנידונינו לאיסור [ומש"כ נ
 דברי מלכיאל (ה-קטו) בתוה"ד

אנשים שמשלמים שכר לימוד בעד
 ממעות מעשר (ולא העיר דלאו

עבדי) י"ל דמיירי בבנים הלומדי
 תושבע"פ, עמש"כ בסי' קכ"ו מו

ועל כן נמי צ"ע מה שראיתי בנ
 משה (הנספח לס' הגן - יונ

שרק עד בן ו' שנים אין לנכות שכר